

Ordynacja kobiet w publikacjach ŚFL

Światowa Federacja Luterńska odnosi się do tematyki ordynacji kobiet od wielu lat. Rozważania mają miejsce zarówno na szczeblu globalnym, całej Wspólnoty Kościołów, jak również na szczeblu regionalnym czy lokalnym. Aby właściwie podejść do zadanego tematu, należy jednak najpierw uporządkować krótko informacje związane ze strukturą ŚFL oraz sposobami wypowiedzania się Federacji. Punkt IV Statutu mówi, że ŚFL działa jako organ swoich samodzielnych Kościołów. Oznacza to, że poszczególne Kościoły pozostają autonomiczne w swoich decyzjach, nic nie może im zostać nakazane odgórnie. Z drugiej jednak strony, Kościoły członkowskie pozostają ze sobą we wspólnocie ołtarza i ambony, a każdy nowy Kościół składający aplikację członkowską i pragnący dołączyć do grona Kościołów członkowskich Światowej Federacji Luterńskiej zobowiązany jest oświadczyć, że w całości przyjmuje Statut. Najwyższą władzą Federacji jest zgromadzenie ogólne, obradujące (z nielicznymi wyjątkami) co sześć lat, zaś w okresie pomiędzy zgromadzeniami pracami ŚFL kieruje Rada. To właśnie te ciała mają prawo wydawać oświadczenia, przyjmować raporty pracujących nad konkretnymi kwestiami grup roboczych. Jeśli pragniemy przyjrzeć się zagadnieniu ordynacji kobiet w publikacjach ŚFL, te wszystkie aspekty musimy mieć na uwadze. Drugą istotną kwestią jest terminologia, do czego autorka odniesie się jeszcze pod koniec prezentacji. W polskim kontekście rozważając temat ordynacji kobiet mamy na myśli dopuszczenie kobiet do służby prezbiteriatu. Angielski odpowiednik to *ordained ministry of word and sacraments*. W większości zacytowanych przeze mnie w dalszej części mojego wystąpienia publikacji to właśnie w taki sposób termin *ordynacja kobiet* będzie rozumiany.

Kiedy zaczniemy dokładniej wczytywać się w publikacje ŚFL na ten konkretny temat można zauważyć, że liczba takich relacji może być dosyć duża. Co więcej, publikacje te różnią się między sobą pod względem ważności, objętości, kontekstu powstania, grup docelowych, sposobu i miejsca wydania itd. Pewnym problemem może też być swego rodzaju nieuporządkowanie tego materiału – poszczególne pozycje mogą należeć do różnych kategorii pism, różne mogłyby też być przyczyny, dla których w ogóle powstały. Poza tym bardzo często teksty powstałe później odwołują się do publikacji już istniejących – w kilku przypadkach można zauważyć, iż wydanie konkretnej pozycji jest efektem procesu, trwającego czasem kilkanaście czy kilkadziesiąt lat, w kolejnych – że gremia obradujące nad daną kwestią wzywają odbiorców swojego tekstu do kontynuacji tych prac. Kryteria podzielenia istniejącego materiału mogą być różne i w zasadzie nie ma w tym względzie gotowego, narzuconego schematu. Na potrzeby dzisiejszego referatu wybrane publikacje ŚFL odnoszące się do zagadnienia ordynacji kobiet zostały więc podzielone na kilka grup.

1. Oświadczenia / rezolucje / dokumenty końcowe Zgromadzeń Ogólnych i Rady ŚFL

W 1958 roku członkowie Zgromadzenia Przewodniczących, ciała stanowiącego prezydium Rady i składającego się z wiceprezydentów poszczególnych regionów Federacji oraz właściwych

pracowników Biura Wspólnoty Kościelnej w Genewie, słuchając jednego z wystąpień (Executive Secretary) usłyszeli, że kwestię ordynacji kobiet podejmują Kościół Szwecji i Fiński Komitet ŚFL¹. I pomimo, że dyskusja w niektórych z Kościołów członkowskich miała się właśnie rozpocząć, że kolejne dziesięciolecia były czasem, kiedy zaczęło formować się w Genewie Biuro ds. Kobiet w Kościele i Społeczeństwie odnosi się wrażenie, że temat dopuszczenia kobiet do służby prezbiteriatu pozostawiono w gestii samych Kościołów członkowskich.

Oficjalną wypowiedź najwyższego gremium decyzyjnego Federacji odnajdujemy dopiero w raporcie 7. Zgromadzenia Ogólnego ŚFL w Budapeszcie (1884), tego samego, które wprowadziło system kwotowy, a więc obowiązek delegowania do gremiów Federacji co najmniej 40% kobiet, 40% mężczyzn i 20 % osób, którzy w momencie wyboru nie ukończyli 30 r.ż. Jedna z grup roboczych sformułowała wtedy wniosek, że w kontaktach z Kościołami członkowskimi Federacja powinna mocniej zaakcentować fakt, że powołanie do bycia duchownym nie może być ograniczone płcią. Samo zgromadzenie zaapelowało zaś w rezolucji do Kościołów nieordynujących kobiet na księży o podjęcie kroków w tym zakresie, z kolei do Kościołów, które taką decyzję już podjęły – o stworzenie odpowiednich regulacji prawnych gwarantujących równouprawnienie (dostrzeżono bowiem, że temat nie kończy się na samej decyzji Kościołów o ordynowaniu kobiet bądź nie)². Co ciekawe, do tej wypowiedzi odwołają się w 2009 roku uczestniczki Pre-Assembly, spotkania przygotowującego kobiety do 10. Zgromadzenia Ogólnego w Stuttgarcie w roku 2010.

Na kolejnym zgromadzeniu, obradującym w 1990 roku w Kurytybie tak stwierdzono w przesłaniu końcowym: *Dziękujemy Bogu za wielki, ubogacający dla Kościoła i rozpoznany przez wiele naszych Kościołów członkowskich dar ordynacji kobiet na urząd duchowny i modlimy się, aby zarówno wszystkie kościoły członkowskie, jak i inne kościoły w całej rodzinie ekumenicznej, rozpoznały i zachowały dar Boży, jakim jest ordynacja kobiet i ich dostęp do odpowiedzialnych stanowisk kościelnych*³. Dostrzeżono jednak, że w skali całej Federacji nie wszędzie wiadomo, jakie kroki należy podjąć, aby o zmianach móc w ogóle zacząć rozmawiać. Nie tylko w kontekście ordynacji, ale inkluzyjności jako takiej. Uczestnicy zobowiązali się rozpocząć prace nad dokumentem, który nazwie i pokaże płaszczyzny do dyskusji oraz wskaże konkretne kroki, które będą mogły być podjęte przez Kościoły. I pomimo, że sama ta publikacja nie jest bezpośrednio związana z decyzją Zgromadzenia Ogólnego w Kurytybie czy też obradującej w kolejnych latach Rady, to będąc wynikiem zobowiązania podjętego przez zgromadzenie, wpisuje się w ten kontekst. *A clear plan for action. Women* wydany został w 1992 roku przez Biuro ds. Kobiet w Kościele i Społeczeństwie oraz Wydział ds. Misji i Rozwoju ŚFL. Zidentyfikowano sześć obszarów, które wymagają dalszych dyskusji w kontekście ordynacji kobiet: gremia kierownicze, sprawiedliwość na rzecz kobiet, zaangażowanie kobiet na płaszczyźnie społecznej, politycznej i kulturowej, łamanie praw kobiet, udział kobiet w dyskusji teologicznej, kobieca perspektywa teologiczna. Kościoły

¹ Na podstawie udostępnionego Autorce dokumentu pdf *IndexResolutionseomenordination*, powstałego z wykorzystaniem *The Lutheran World Federation. Monitoring and Reporting System*, wiersz 2183, wyciąg z protokołu spotkania Zgromadzenia Przewodniczących w 1958 r., Genewa 2014.

² Por. *LWF Report*, nr 18/20, *Proceedings of the Seventh Assembly 'In Christ we Hope'* (red. The Lutheran World Federation), Genewa 1985, s. 227.

³ „Słyszałem krzyk mojego ludu...” *Posłanie Zgromadzenia Ogólnego*, tłum. M. Platajs, „Teologia i ambona” t. 3 (3): 1991, ss. 26-42.

zostały zachęcane do kontynuowania dyskusji w swoim kontekście oraz do wyznaczenia osób odpowiedzialnych za realizację zaleceń zgromadzenia ogólnego i za kontakt z Biurem Wspólnoty Kościelnej w Genewie w tym zakresie⁴.

Przed kolejnym zgromadzeniem ogólnym do kwestii ordynacji kobiet krótko odniosła się Rada ŚFL, potwierdzając wcześniejsze ustalenia (na swoich spotkaniach w latach 1995-1996). Jest to o tyle istotne, że 9. Zgromadzenie Ogólne (Hong-Kong 1997) nawiązało do tego i wezwało kościoły członkowskie do realizacji zaleceń Rady – w raporcie końcowym w odniesieniu do kwestii ordynacji kobiet powołano się m.in. na zasadę powszechnego kapłaństwa, zobowiązano się do prowadzenia dalszych rozmów i teologicznych dyskusji, wezwano Kościoły do zapewnienia kobietom dostępu do teologicznej edukacji, a co za tym idzie umożliwienia im kontynuowania swojego powołania w służbie duchownego⁵.

Kolejne zgromadzenie zaplanowane zostało na rok 2003 w Winnipeg w Kanadzie. Przed nim do kwestii ordynacji kobiet także nawiązała Rada ŚFL, odnosząc się do tematu w oświadczeniach z roku 2000 i 2003. Samo 10. Zgromadzenie Ogólne przyjęło rezolucję wzywającą Kościoły do przeprowadzenia teologicznej dyskusji na temat przełamywania barier blokujących decyzję o dopuszczeniu kobiet do ordynacji. Poza tym, Biuro Wspólnoty Kościelnej w Genewie oraz wybrana w Winnipeg nowa Rada zostali zobligowani do koordynowania procesu majnego na celu podjęcie dyskusji na temat rozumienia urzędu Kościelnego przez poszczególne Kościoły członkowskie (w kontekście ordynacji prezbiterialnej kobiet)⁶.

Te zagadnienia znalazły odbicie w pracach Komitetu Programowego ds. Teologii i Studiów, którego rekomendacje dot. ordynacji kobiet zostały przyjęte przez Radę ŚFL na spotkaniu w 2009 roku – wezwanie Kościołów do podjęcia działań na poziomie lokalnym i pokazywania swoim wiernym ordynacji kobiet w kontekście dyskusji teologicznej, wezwanie Kościołów do wzajemnej wymiany doświadczeń, wezwanie zwierzchników Kościołów do dostrzeżenia, iż w przypadku niedopuszczenia kobiet do ordynacji niepotrzebnie tworzy się bariery stawiane tym, którzy czują Boże powołanie, wezwanie Kościołów członkowskich do przygotowania na kolejne zgromadzenie informacji o swoim podejściu do tematu, zaproponowanie włączenia w obchody jubileuszu 2017 świadectw ordynowanych kobiet, które udowodnią przywiązanie do zasady *ecclesia semper reformanda est*⁷.

Ważnym krokiem było przyjęcie przez 11. Zgromadzenie Ogólne w Stuttgarcie rezolucji na temat gender justice. Dotyczyła ona nie tylko samej ordynacji, ale sytuacji kobiet jako takiej. Nie zabrakło także miejsca na podkreślenie bogactwa, jakie do całej wspólnoty mogą wnieść ordynowane

⁴ *A clear plan for action. Women* (red. The Lutheran World Federation – Department for Mission and Development and Women in Church and Society Desk), Genewa 1992, ss. 8-26.

⁵ Por. *LWF Report, Ninth Assembly, Hong Kong 1997* (red. The Lutheran World Federation), Genewa 1997, ss. 49.51.64.

⁶ Por. *LWF Report, For the Healing of the World* (red. The Lutheran World Federation), Genewa 2003, ss. 51-52, treść przesłania końcowego ze zgromadzenia dostępna na: http://www.lwf-assembly2003.org/lwf-assembly/htdocs/PDFs/LWF_Assembly_Message-EN.pdf (01.05.2015).

⁷ Por. *The ongoing Reformation of the Church: The Witness of Ordained Women Today*, dostępne na http://www.luther-schweiz.org/cms/archiv/Frauen_im_ordinierten_Amt.pdf (01.05.2015).

kobiety oraz kolejne wystosowanie apelu o podjęcie teologicznej dyskusji przez Kościoły, które nie ordynują kobiet⁸.

2. Dokumentacja opracowana przez Biuro Wspólnoty Kościelnej w Genewie

Obraz ordynacji kobiet w publikacjach ŚFL byłby oczywiście niepełny, gdyby wziąć pod uwagę jedynie ustalenia zgromadzeń ogólnych czy decyzje Rady. Biuro Wspólnoty Kościelnej jako ciało wykonawcze realizuje postulaty przegłosowane w trakcie obrad gremiów kierowniczych. Koordynuje toczące się procesy studyjne, kontaktuje i konsultuje się z Kościołami członkowskimi, redaguje dokumenty. Tych jest dosyć sporo, najważniejsze z nich są dziś dostępne w języku polskim. Część z nich można znaleźć w pozycji wydanej jako wspólny projekt Polskiego Komitetu Krajowego ŚFL i Wydawnictwa Augustana – *Kościół i urząd kościelny w dokumentach i opracowaniach ŚFL*⁹. Na potrzeby dzisiejszego wystąpienia przywołam niektóre z nich.

Z 1983 roku pochodzi dokument *Luterańskie rozumienie urzędu*, wydany jako podsumowanie procesu studyjnego (brała w nim udział Polska, Barbara Enholm-Narzyńska). Już wtedy zaznaczona zostaje różnorodność opinii w temacie podejścia do ordynacji kobiet. To tam znajdziemy wyjaśnienie różnic między takimi pojęciami jak *posługa, ordynowany urząd, posługa biskupia*, zaś w rozdziale IV – odwołania do sytuacji kobiet: *Niezależnie od tego, o jaki konkretnie urząd chodzi, powinien to być ten sam urząd, czy to pełniony przez kobietę czy przez mężczyznę. Pełniąc ten sam urząd mężczyźni i kobiety dają wyraz przekonaniu, że cała ludzkość powinna być włączona w służbę Kościoła; Jeśli Kościoły zamykają kobietom dostęp do niektórych urzędów, to ich postępowanie sprzeciwia się ich normom kulturowym i powinny zadać sobie pytanie, czy taki opór jest działaniem na rzecz jasnego świadectwa Ewangelii; W świetle teologicznego przekonania o równości, a także psychologicznych, socjologicznych i innych organizacyjnych czynników, mających wpływ na życie i świadectwo Kościoła konieczne jest ciągłe rewidowanie praktyki Kościoła jako pracodawcy; ze względu na udział kobiet w wynikającym ze chrztu powszechnym kapłaństwie powinno się wychodzić z założenia, że urząd pastorski jest otwarty dla kobiet w takim samym stopniu jak dla mężczyzn – to tylko wybrane cytaty*¹⁰.

Dziesięć lat później, w 1993 roku powstał tom *Ministry. Women. Bishop*, zawierający raport z konsultacji w sprawie ordynowanego urzędu kobiet i urzędu biskupiego. Poza odwołaniami do omówionych już przeze mnie rezolucji zgromadzeń ogólnych, znajdziemy tam między innymi takie stwierdzenie: *ze względu na konstytutywną rolę chrztu, koncept wspólnoty stawia pod znakiem zapytania wszelkie wewnątrzkościelne podziały oparte na różnicach socjologicznych czy kulturowych. Ma to znaczenie dla kwestionowania ograniczania zakresu ordynacji tylko do mężczyzn; Dziś nie dzielimy przekonań naszych przodków w wierze, które doprowadziły ich do ograniczenia ordynacji do mężczyzn. Duchowe doświadczenie Kościoła doprowadziło nas do głębszego zrozumienia Kościoła oraz jego posług i urzędów. Uważamy, że współczesna misja*

⁸ Por. *LWF Report: From Winnipeg to Stuttgart 2003-2010* (red. The Lutheran World Federation), Genewa 2009, ss. 11.13.30.53, dostępny on-line: http://www.lwf-assembly.org/uploads/media/WinStu_Report-full.pdf (01.05.2015).

⁹ *Kościół i urząd kościelny w dokumentach i opracowaniach ŚFL* (red. M. Hintz, J. Sojka), Bielsko-Biała 2014.

¹⁰ *Luterańskie rozumienie urzędu*, w: tamże, ss.212-214.

*Kościół wymaga w ordynowanym urzędzie darów zarówno kobiet, jak i mężczyzn oraz pytanie czy w naszym teologicznym rozumieniu ordynowanego urzędu istnieje podstawa powstrzymująca nas od ordynowania jakiegokolwiek ochrzczonej osoby, która posiada potrzebne dary i o której jesteśmy przekonani, że została powołana przez Boga?*¹¹. Autorzy dokumentu zwracają także uwagę na powody oporu wprowadzenia przez niektóre Kościoły ordynacji kobiet oraz podnoszą kwestie nierównego traktowania kobiet-duchownych przez niektóre Kościoły (zarobki, dostępność do gremiów i pozycji kierowniczych, samodzielność) dostrzegając potrzebę wypracowania w Kościołach odpowiednich strategii, mających na celu pełny dostęp kobiet nie tyle do ordynacji, ale do bycia traktowanym tak samo jak ordynowany mężczyzna. Nie da się bowiem ukryć – czytamy dalej – że tak istotna zmiana w wewnętrznym prawie kościelnym, jak wprowadzenie prezbiterkiej ordynacji kobiet musi pociągnąć kolejne zmiany czy nawet stać się przyczyną do opracowania nowych regulacji. Po raz kolejny podkreślono, że sama decyzja o ordynacji kobiet nie jest jedynym krokiem na drodze do inkluzyjności

Cały czas trwały prace zachęcające Kościoły członkowskie do wymiany doświadczeń, dialogu, lepszego poznania siebie nawzajem, procesem ma koordynować Biuro Wspólnoty Kościelnej z Genewy. Przykładem oficjalnego wezwania skierowanego do Kościołów są raporty z konsultacji w roku 1996 i 1997¹².

W 2002 roku wydany zostaje dokument *Kościół mówi NIE przemocy wobec kobiet*. Dotyczy wielu aspektów przemocy, jest wynikiem współpracy Kościołów Światowej Federacji Luterńskiej (ŚFL) w latach 1999–2001. Powstał on w odpowiedzi na ogłoszenie Ekumenicznej Dekady Kościoły w Solidarności z Kobietami w latach 1988–1998. Dokument odwołuje się do kwestii ordynacji kobiet w trzech miejscach – nawiązując do widocznych w Kościołach przejawach androcentryzmu, omawiając trudną sytuację ordynowanych kobiet, które znalazły się w zmaskulinizowanych gremiach kościelnych, wskazując na – czasem nieświadome – działania Kościołów przyczyniające się do męskiej dominacji¹³.

2007 rok to z kolei data publikacji dokumentu *Urząd biskupi w ramach apostołowości Kościoła – Deklaracja z Lund. ŚFL – Wspólnota Kościelna*. Pomijając kontekst powstania, ekumeniczne zależności, odwoływanie się do świadectw biblijnych i dostrzeżenie wielości podejść do rozumienia urzędu biskupiego, dokument w mocnych słowach odwołuje się także do samej ordynacji kobiet (jasno podkreślając, że chodzi o jeden urząd, a więc także o dopuszczenie kobiet do obejmowania posługi biskupiej): *przez stulecia ordynacja w Kościołach luterńskich, tak samo jak w innych Kościołach, była zarezerwowana dla mężczyzn. Dzisiaj zdecydowana większość luteran przynależy do Kościołów, które ordynują zarówno kobiety, jak i mężczyzn. Ta praktyka jest odbiciem odnowionego rozumienia świadectwa biblijnego. Ordynacja kobiet daje wyraz przekonaniu, że*

¹¹ *Konsultacja w sprawie ordynowanego urzędu kobiet i urzędu biskupiego – raport*, w: tamże, s. 220-221.

¹² Por. *We are Witnesses. Report of LWF International Consultation on Women*, w: *LWF Documentation*, nr 39, (red. D. Marple, M. Kanyoro), Genewa 1996, ss. 57-61 oraz *In Search of a Round Table. Gender, Theology and Church Leadership* (red. M. Kanyoro), Genewa 1997.

¹³ Wersja robocza tłumaczenia polskiego na: http://luter2017.pl/wp-content/uploads/2014/11/na-utf-8bd3d3x0tvxztjaw_fgnkgbcozd2nehsbosuuucgrm.pdf (01.05.2015).

w publicznym urzędzie Słowa i Sakramentu wykorzystywane są dary zarówno mężczyzn, jak i kobiet oraz że ograniczenie urzędu z mocy ordynacji do mężczyzn zaciemnia istotę Kościoła¹⁴.

W roku 2010, a więc w momencie, kiedy 11. Zgromadzenie Ogólne w Stuttgarcie przyjmuje rezolucję na temat gender justice, ŚFL wydaje dokument *Płeć i władza – perspektywa wiary*, wpisujący się w proces systematyzacji i rozbudowywania teologicznego słownictwa związanego z płcią społeczno-kulturową, co wiąże się także z koniecznością analizy różnych obszarów wiedzy i życia społecznego, ze zwróceniem szczególnej uwagi na dialog między teorią a praktyką w refleksji teologicznej. Autorzy po raz kolejny odwołują się do postulatów już wypowiedzianych, chociażby w publikacji *Kościół mówi NIE przemocy wobec kobiet*, tutaj także zaznaczając, że należy zbadać, czy pomimo faktu wprowadzenia ordynacji kobiety znajdują miejsce pracy, czy są wynagradzane i doceniane tak jak mężczyźni, czy nie wysyła się ich do służby w odległych i odosobnionych miejscach i czy mają możliwości awansu. Świadomi wypaczeń, jakie występują w skali całej Wspólnoty, autorzy wyraźnie sprzeciwiają się ordynowaniu kobiet jedynie dla uciszenia dyskusji i wyeliminowania zewnętrznych nacisków – kroki czynione jedynie dla politycznej poprawności nie spowodują, iż dany Kościół rzeczywiście upora się z kwestią równouprawnienia. Publikacja porusza takie wątki jak kształcenie feministyczne, konieczność odczytywania tekstów biblijnych w kontekście ówczesnych realiów, tworzenie sieci wymiany informacji pomiędzy kobietami teologami (ordynowanymi i nie), przełożenia edukacji teologicznej na możliwości zatrudnienia w Kościele, przywołanie trudnej drogi do wprowadzenia ordynacji kobiet w niektórych Kościołach, formułowanie powodów, dla których niektóre Kościoły nie chcą podejmować tematu równouprawnienia w ogóle (choćby *strach przed zerwaniem wieloletnich partnerstw z Kościołami za oceanem lub konserwatywnymi towarzystwami misyjnymi, które nie dopuszczają ordynacji kobiet*), promowanie inkluzyjności, m.in. poprzez ciągłe dyskusje na temat przełamywania istniejących barier oraz udział reprezentantów Kościołów członkowskich w regionalnych konsultacjach oraz przywołują trudności wprowadzenia ordynacji kobiet w kontekście afrykańskim i azjatyckim, odwołując się do spotkań w tych regionach¹⁵.

Ważnym dokumentem, który zaistniał w polskim kontekście zanim został przetłumaczony, a nawet opublikowany przez Biuro Wspólnoty Kościelnej była publikacja z końca 2013 roku – *Płeć i sprawiedliwość – zasady postępowania*. Zawarte tam wykresy pokazują, że 77% Kościołów członkowskich ordynuje kobiety oraz że 93% wszystkich wiernych Kościołów członkowskich należy do Kościołów, które wprowadziły ordynację kobiet. Autorzy podkreślają, że *dopuszczanie kobiet do ordynacji jest zasadniczym, choć nie jedynym krokiem w budowaniu inkluzywnej wspólnoty. Kolejnym istotnym krokiem w kierunku inkluzyjności jest pełny udział kobiet i mężczyzn w gremiach decyzyjnych*. Rekomendują *motywowanie kobiet do studiowania teologii i umożliwianie im podjęcia studiów, w celu zapewnienia kobietom wykształconym teologicznie dostępu do ordynowanego urzędu w Kościele*. Nawiązując zaś do zasady *ecclesia semper reformanda* wyznają, że *wyrazem teologicznego potwierdzenia odnowy Kościoła jest ordynacja kobiet. Umożliwienie*

¹⁴ *Urząd biskupi w ramach apostolskości Kościoła – Deklaracja z Lund. ŚFL – Wspólnota Kościelna, w: Kościół i urząd kościelny w dokumentach i opracowaniach ŚFL (red. M. Hintz, J. Sojka), dz. cyt., s. 262.*

¹⁵ Wersja robocza tłumaczenia polskiego na:
http://luter2017.pl/wp-content/uploads/2014/10/na_www_plec_i_wladza.pdf (01.05.2015).

*kobietom ordynacji służy jako podstawa wzmocnienia praw obywatelskich kobiet w kontekście Kościoła i stanowi znaczący krok we wprowadzaniu w życie społecznej sprawiedliwości*¹⁶.

3. Statystyki, opracowania nt Kościołów członkowskich, dialog na linii Biuro Wspólnoty Kościelnej – Kościoły członkowskie

W różnych momentach dyskusji dotyczącej ordynacji kobiet pojawiają się pytania o to, którzy członkowie ŚFL popierają dopuszczenie kobiet do służby prezbiteriatu, którzy są przeciw i dlaczego oraz jak zmieniała się ta statystyka na przestrzeni lat. W chwili obecnej nie można na te wątpliwości odpowiedzieć jednoznacznie. Ostatnie pełne badanie na ten temat zostało przeprowadzone w roku 1983, a wyniki opublikowane w marcu roku 1984. Rozesłanych zostało 203 kwestionariuszy, z czego 95 do Kościołów członkowskich, a 108 do Kościołów stowarzyszonych ze ŚFL. Otrzymano 126 odpowiedzi, 53 Kościoły zadeklarowały, że ordynują kobiety, 64 były przeciwne, 9 nie wypracowało wtedy żadnego stanowiska¹⁷.

Biuro Wspólnoty Kościelnej pozostaje też w bezpośrednim kontakcie z poszczególnymi Kościołami i reaguje na to, co dzieje się w ich obrębie. Przykładem może być list otwarty do władz etiopskiego Kościoła Mykane Jesus. Kościół ten w 1997 roku dopuścił możliwość ordynowania kobiet na księży, a biuro ŚFL z Genewy dostrzegło w tym kroku zachętę dla innych Kościołów członkowskich, także w kontekście przywołanego już dziś przesłania ze Zgromadzenia Ogólnego w Kurytybie¹⁸.

Publikacją, o której warto wspomnieć w tej części referatu jest dokument *Church profiles* z roku 2013, zawierający krótkie notki o każdym z Kościołów członkowskich ŚFL. Ordynacja kobiet wspomniana jest przy czterech z nich – Gossner Evangelical Lutheran Church, Indie; Evangelical Lutheran Church of Central African Republic; Malagasy Lutheran Church oraz Evangelical Lutheran Church in Silesia. Z tych czterech jedynie Kościół z Madagaskaru nie ordynuje kobiet, jednak jego zwierzchnicy zapewniają, że toczy się dyskusja, a kobieta teolog może bez problemu zostać członkiem kościelnych gremiów decyzyjnych¹⁹.

Warto wspomnieć jeszcze o publikacji, która w dniu dzisiejszym nie istnieje, ale ma pojawić się do końca 2015 roku – analizie ankiety na temat ordynacji kobiet, która już została rozesłana do Kościołów członkowskich ŚFL. Grupa robocza²⁰, która opracowywała kwestionariusz dostrzegła potrzebę zaktualizowania badania przeprowadzonego w roku 1984. Zwłaszcza, że zadanie pytania tylko i wyłącznie o ordynowanie kobiet bądź nie – nie jest wystarczające. Luterska wspólnota jest

¹⁶ Wersja robocza tłumaczenia polskiego na:

http://luter2017.pl/wp-content/uploads/2014/11/na-www_plec-i-sprawiedliwosc.pdf (01.05.2015).

¹⁷ Por. *The Ordination of Women in Lutheran Churches. Analysis of an LWF Survey*, w: *LWF Documentation*, nr 18, Genewa 1984.

¹⁸ Por. *Lutheran World Information 4/97*, biuletyn wydawany na piśmie oraz w formie newslettera przez Biuro Wspólnoty Kościelnej w Genewie.

¹⁹ Por. *Church profiles – 2013. From Member Churches of the Lutheran World Federation*, Genewa 2013, ss. 5.39.89.97.

²⁰ Autorka bierze udział w pracach zespołu od grudnia 2014 roku.

bardzo zróżnicowana i – o czym była mowa już na początku wystąpienia – niezwykle ważna jest stosowana terminologia. Kontaktując się z reprezentantami luterskich Kościołów z całego świata można zauważyć, że pojęcia, którymi się posługujemy, nie zawsze znaczą to samo. Ordynowany urząd duchownego dla jednych to trzy posługi – diakona, prezbitera i biskupa, dla innych sześć. Ważne też, by wziąć pod uwagę w jakim momencie dany Kościół postanowił rozpocząć dyskusję o dopuszczeniu kobiet do służby prezbitariatu – czy wtedy, kiedy powstał jako samodzielna jednostka czy też później, kiedy w grę wchodziła jedynie zmiana już istniejącego prawa kościelnego. Do tego dochodzą obszary pracy i służby, dostępność teologicznej edukacji, dostęp kobiet do udziału w gremiach kierowniczych swojego Kościoła, kwestia parytetów czy wewnątrzkościelnych systemów kwot.

4. Inne, bardziej ogólne publikacje

Poza powyższymi kategoriami, do których można zakwalifikować poszczególne publikacje, istnieje cały szereg bardziej ogólnych tekstów, które należy w tym miejscu przywołać. Pomimo, iż nie poruszają one tematu ordynacji kobiet jako takiego, to jednak mogą rozjaśnić perspektywę związaną z całością dyskusji o inkluzyjności, równouprawnieniu, roli kobiet w Kościele, wykluczeniu. Ponieważ zaś wiele tych aspektów oddziałuje na siebie nawzajem, pozycje te mogą stanowić dobry punkt wyjścia do dalszych rozmów oraz być omówieniem kontekstu właściwego dla danego Kościoła. Wymienić tu można chociażby *Lutheran Women around the World*²¹, *The Continuing Journey. Women's Participation in the Lutheran World Federation*²², *The Unfolding Vision. An evaluative report on the LWF/DMD Desk for Women in Church and Society 1988-1997*²³ czy *The Ministry of all Baptized Believers: Resource Materials for the Churches' Study in the Area of Ministry*²⁴.

Warszawa, 22.05.2015

²¹ *Lutheran Women around the World. Reports of Lutheran Women's Organizations* (red. The Lutheran World Federation – Women's Desk), Genewa 1976.

²² *The Continuing Journey. Women's Participation in the Lutheran World Federation*, (red. The Lutheran World Federation – Department for Mission and Development, Women in Church and Society Desk) Genewa 1992.

²³ *The Unfolding Vision. An evaluative report on the LWF/DMD Desk for Women in Church and Society 1988-1997* (red. The Lutheran World Federation), Genewa 1997.

²⁴ *The Ministry of all Baptized Believers: Resource Materials for the Churches' Study in the Area of Ministry* (re. The Lutheran World Federation), Genewa 1980.